

ชุดที่ ๕
ส่วนที่ ๓

คดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๓/๓

คดีเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการตราพระราชกำหนด และคดีประเภทอื่นๆ เช่น (ก) การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภา และรัฐมนตรี (ข) สัมล้างการปกครองฯ (ค) ยุบพรรค (ที่ไม่ใช่คดีควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญ)

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา
การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๙ (ภาคค่ำ)
วันอังคารที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

คดีพิเศษประเภทที่ ๕

คดีเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการตราพระราชกำหนด

(ท่านตระหนักรงานบรรยายไปแล้ว)

คดีประเภทอื่น ๆ เช่น (ก) การพ้นจาก ตำแหน่งของสมาชิกสภา และรัฐมนตรี (ข) ล้มล้างการปกครองฯ (ค) ยุบพรรค

ข้อสังเกต คดีพ้นจากตำแหน่ง หากเป็นช่วงการเลือกตั้งจะเป็นเขตอำนาจของศาลฎีกา แต่เมื่อสมาชิกสภาเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว ผู้ที่จะ
วินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งจะเป็น "ศาลรัฐธรรมนูญ"

ก. คดีการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิก สภา และรัฐมนตรี

คดีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา: ศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฯ

“มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา **หากปรากฏ**เหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มานิตย์ จุลปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

5

ต่อ

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย”

มานิตย์ จุลปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

6

ข้อสังเกต

1. กรณีที่เกิดเป็นคดีคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดขึ้นบ่อย คือ คดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๓) คือ “เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” อันจะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ซึ่งจะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ
2. เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้พิจารณาในกรณีนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง (แปลว่า ไม่จำเป็นต้องสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ทุกกรณี)

7

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๒

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายธนธร สิ้นสุดลงหรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้อง (นายธนธร) เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท วิ-
ลัก มีเดีย จำกัด ซึ่งประกอบกิจการสื่อมวลชนอยู่ในวันที่ ๖ ก.พ. ๒๕๖๒
ซึ่งเป็นวันที่พรรคอนาคตใหม่ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อผู้ร้อง (กกต) อันเป็น
ลักษณะต้องห้ามมิให้ถูกร้องใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) ทำให้สมาชิก
ภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๓

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของนายระวีฯ สิ้นสุดของตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

นายระวีฯ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็น ส.ว. ก่อนได้รับแต่งตั้งนายระวีฯ เคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเมื่อปี ๒๕๓๙ แต่ยกประเด็นต่อสู้ว่า ไม่ต้องห้ามให้เป็น ส.ว. เพราะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ.๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ.๒๕๕๐ แล้ว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ ประกอบ ๑๐๘ กำหนดลักษณะต้องห้ามของ ส.ว. ว่า ต้องไม่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

ต่อ

ศาลเห็นว่า การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติทั้งสอง เป็นการล้างมลทินให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้เป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีความผิดนั้น ๆ อีกต่อไป แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดที่ได้กระทำไปแล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยหรือลบล้างความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีจากการกระทำ ดังนั้น การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติทั้งสองจึงให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษหรือถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่าได้มีการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้ถูกลงโทษหรือลงโทษด้วย (กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่อาจลบพฤติการณ์ที่กระทำผิดนั้น)

ต่อ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานกลางที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ และมีผลต่อกฎหมายอื่น ๆ ในลำดับเดียวกันหรือลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่า แต่การนำพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับมาบังคับใช้ในทางที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจะกระทำมิได้ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ฯ ต้องห้ามเป็น ส.ว. เนื่องจากมีเจตนารมณ์ให้บุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องได้รับการกลั่นกรองคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน ไม่มีความมัวหมอง ฯ จึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินย่อมไม่มีผลให้ผู้ถูกร้องไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็น ส.ว.

ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงเคยเป็นผู้ถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ฯ เป็นบุคคลที่ต้องห้ามใช้สิทธิสมัครเป็น ส.ว. เป็นเหตุให้สมาชิกภาพ ส.ว. ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๓

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนฯ นายสิระ เจนจาคะ สิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อวันที่ ๑๘ ส.ค.๒๕๖๒ นายสิระและคณะ เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารชุดแห่งหนึ่งซึ่งศาลปกครองนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษาให้เพิกถอน น.ส.๓ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด นายสิระและคณะพบและพูดจากับพันตำรวจโทประเทือง สอบถามการไม่จับกุมดำเนินคดีกรณีพบเห็นการก่อสร้างที่ผิดกฎหมายในที่ดินดังกล่าว และกรณีไม่จัดกำลังพลดูแลนายสิระและคณะ นายสิระพูดจาทำนองให้พันตำรวจโทประเทือง ขอโทษนายสิระ

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐

“มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) กระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา

(๓) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น”

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2569

13

ต่อ

ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) มีองค์ประกอบดังนี้ **(วางบรรทัดฐาน แล้วคดีหลัง ๆ ก็เดินตามบรรทัดฐานนี้)**

๑. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ต้องเป็นการกระทำโดยใช้สถานะหรือตำแหน่ง ส.ส. หรือ ส.ว.

๒. การกระทำนั้นต้องเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงฝ่ายบริหารอันเป็นการต้องห้ามตามหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยคำว่า “ก้าวก่าย” หมายถึง ล่วงล้ำเข้าไปยุ่งเกี่ยวหน้าที่ผู้อื่น เหลือมล้ำไม่เป็นระเบียบ เช่น งานก้าวก่ายกัน ส่วนคำว่า “แทรกแซง” หมายถึง แทรกเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการของผู้อื่น การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) จึงเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงหรือแทรกแซงเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2569

14

ต่อ

๓. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ผู้กระทำแสดงออกซึ่งเจตนาที่จะก้าวก่ายหรือแทรกแซง โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำตามที่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงหรือไม่

๔. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำดังกล่าว อาจเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดก็ได้

ต่อ

เมื่อพิจารณาแล้ว การกระทำของนายสิระได้แก่ การใช้ถ้อยคำและมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อพันตำรวจโทประเทือง เกี่ยวกับการไม่ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีกรณีพบเห็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และกรณีไม่จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลความปลอดภัยนายสิระในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากเห็นว่า การกระทำดังกล่าวของนายสิระเป็นเพียงให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนการแสดงพฤติกรรมและใช้ถ้อยคำของนายสิระคงเป็นเพียงการไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ของพันตำรวจโทประเทืองในฐานะเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น สำหรับการกระทำที่นายสิระพูดจาต่อนายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาลตำบลละหาน ก็เป็นเพียงการสอบถามข้อมูลและรับฟังคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารชุดดังกล่าวเพื่อให้มีการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ยังฟังไม่ได้ว่านายสิระใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็น ส.ส. ก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง

ต่อ

อย่างไรก็ดี พฤติกรรมของนายสรีระในการแสดงท่าทางและการใช้ถ้อยคำต่อพันตำรวจโทประเทือง นายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน หากบุคคลใดเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวไม่สุภาพ ไม่เหมาะสม ต่อสถานะหรือตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภาอันเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติองค์กรหนึ่ง บุคคลนั้นย่อมดำเนินการได้ตามที่รัฐธรรมนูญกฎหมาย ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.๒๕๖๓ และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ฯ พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

มานิติฯ จุฬปฎิภาณรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

17

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๓

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องที่ ๑ (นางสาวปาริณา ฯ) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

คดีฟังได้ว่า ผู้ร้องเข้าร่วมประชุมกับข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน โดยแจ้งต่อที่ประชุมว่า จะกำชับ ประสานงาน เร่งรัด การตรวจสอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำนี้เป็นเพียงการติดตามเรื่องร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่เลือกตั้งของผู้ร้องที่ ๑ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จึงฟังไม่ได้ว่า มีการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็น ส.ส. กระทำการอันมีลักษณะที่เป็นการก้าวท้าวหรือแทรกแซงในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการประจำและหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑)

มานิติฯ จุฬปฎิภาณรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

18

ต่อ

ประเด็นที่สอง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ (นางสาว ศรีหวลฯ) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

คดีฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าพบนายอนุทิน รมว.กระทรวงสาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และมอบสำเนาหนังสือแจ้งปัญหาเรื่องที่พักของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลจอมทองไม่เพียงพอแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ศาลรัฐธรรมนูญ ด้วยมติเอกฉันท์ เห็นว่า การกระทำนี้เป็นการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งของผู้ร้องที่ ๒ เพื่อให้ รมว.กระทรวงสาธารณสุขทราบเท่านั้น ไม่เข้าลักษณะตาม มาตรา ๑๘๕ (๒)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๖๓

ประเด็นพิจารณา คือ ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง (พล.อ.ประยุทธ์ฯ) สิ้นสุดของ เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๓) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ศาลเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีสิทธิเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพก โดยอาศัยระเบียบ กองทัพบกว่าด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพก พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๕ เมื่อผู้ถูกร้อง เกษียณอายุราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก แต่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ก็ ยังคงเป็นผู้มีสิทธิพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพก และกองทัพกปฏิบัติต่อผู้มีความสมบัติ เช่นเดียวกันนี้ทุกคน เป็นการปฏิบัติในการงานปกติของกองทัพก ไม่ได้ทำให้ผู้ถูกร้องได้รับสิทธิ พิเศษ จึงไม่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๓) ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

ต่อ

ประเด็นวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) อันจะทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) หรือไม่

เห็นว่า เมื่อวินิจฉัยว่าการที่ผู้ถูกร้องพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพบก มีระเบียบรองรับไม่ถือว่าประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของประเทศ ไม่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองฯ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงฯ ไม่มีการกระทำความผิดห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) อันจะเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔)

ข้อสังเกต

ชวนคิดว่า ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว จะได้รับสิทธิในการอยู่อาศัยในบ้านพักของทางราชการต่อไปได้หรือไม่?

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๔

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนของผู้ถูกร้อง (ร.อ.ธรรมนัส) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) หรือไม่ (รวมถึงตำแหน่งรัฐมนตรี) นับแต่เมื่อใด

คำว่า “เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) อันเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายความว่า คำพิพากษาของศาลไทยเท่านั้น เพราะการตีความให้คำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทย ไม่สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง

แม้ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลประเทศออสเตรเลีย แต่ไม่ใช่คำพิพากษาของศาลไทย ผู้ถูกร้องจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐)

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๔ ๒๕๖๙

23

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ๒๔/๒๕๖๔

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้เสียหายในคดีไม่เคยยอมความกับผู้ถูกร้อง (ส.ส.จิระ เจนจาตะ) อันเป็นเหตุให้ศาลแขวงปทุมวันจำหน่ายคดีออกจากสารบบความภายในระยะเวลาอุทธรณ์ เช่นนี้ คำพิพากษาดังกล่าวจึงถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลแขวงปทุมวัน ผู้ถูกร้องจึงเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลแขวงปทุมวันว่ากระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) นับแต่วันเลือกตั้ง ส.ส.

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๔ ๒๕๖๙

24

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๕

ประเด็น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสำลี รักสุทธี สิ้นสุดของตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) คือ เคยต้องคำพิพากษานับถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา” หรือไม่

ศาลวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๓ ม.ค.๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดมหาสารคามในคดีอาญาว่า กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา และคดีถึงที่สุดแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษานับถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๕

ประเด็น คือ ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สิ้นสุดของตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๕๘ วรรคสี่ คือ **“นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกินแปดปีมิได้”** หรือไม่

ศาลเห็นว่าปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้อง จึงสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรีนับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย (มาตรา ๘๒ วรรคสอง)

ต่อ

เมื่อรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ ประกาศใช้บังคับในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ และผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๔ การดำรงตำแหน่งนายกฯ ของผู้ถูกร้องจึงเป็นการดำรงตำแหน่งนายกฯภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๘ วรรคสี่ ทั้งนี้ การให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศเป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่ง ผู้ถูกร้องจึงดำรงตำแหน่งนายกฯ ตามความในมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ นับแต่วันที่ ๖ เม.ย. ๒๕๖๐ เมื่อนับถึงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกฯยังไม่ครบกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๕๘ วรรคสี่ **ความเป็นรัฐมนตรีของนายกฯผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลง**

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๓

ประเด็น ความเป็นรัฐมนตรีของนายศักดิ์สยาม ชิดชอบ รมว.กระทรวงคมนาคม (ผู้ถูกร้อง) สิ้นสุดลงหรือไม่

วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยังคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรีเจริญคอนสตรัคชั่น โดยมีนาย ศ. เป็นผู้ครอบครองหุ้นของห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรีเจริญคอนสตรัคชั่น และดูแลห้างดังกล่าวแทนผู้ถูกร้องมาโดยตลอด อันเป็นการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗ ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๓

ประเด็น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (ผู้ถูกร้อง) ที่ถือหุ้นในบริษัทไอทีวีช จำนวน ๔๒,๐๐๐ หุ้น สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖ ประกอบมาตรา ๙๘ (๓) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การพิจารณาว่านิติบุคคลใดเป็นกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนหรือไม่ ไม่อาจพิจารณาแต่เพียงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนิติบุคคลที่จดทะเบียนหรือจัดแจ้งไว้เป็นทางการเพียงอย่างเดียว แต่จะพิจารณาควบคู่ไปกับการดำเนินกิจการของนิติบุคคลนั้นด้วยว่ามีการประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นหรือไม่ อย่างไร

ต่อ

บริษัทไอทีวีช ตั้งขึ้นเพื่อประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อ แต่หยุดดำเนินการนับแต่สำนักงาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีออกเลิกสัญญาเมื่อปี ๒๕๕๐ บริษัทฯ จึงไม่มีคลื่นที่จะดำเนินการเป็นสื่อ แม้จะมีคดีฟ้องร้องกันเรียกค่าเสียหาย แต่ไม่ได้ฟ้องเพื่อให้คืนสิทธิในคลื่นความถี่ ท้ายสุดยอมไม่มีผลให้บริษัทไอทีวีช ได้รับคลื่นที่จะประกอบกิจการสื่ออีก

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน) มิได้ประกอบกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ การถือหุ้นบริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน) ของผู้ถูกร้องตามคำร้องจึงไม่ทำให้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓)

ข้อพิจารณากรณีประเด็นนายกฯฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงในการตั้ง รมต. ที่ขาด คุณสมบัติหรือไม่

- กรณีฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงอาจมีการดำเนินการได้หลากหลายช่องทาง ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการร้องไป
ยัง ปปช. แล้ว ปปช. พิจารณาไปที่ศาลฎีกา
- แต่กรณีนายกรัฐมนตรีนั้น สว. ๔๐ คน เข้าชื่อ เสนอตามรัฐธรรมนูญฯ ในประเด็นว่า **นายเศรษฐา ทวีสิน
นายกรัฐมนตรี** (ผู้ถูกร้องที่ 1) ได้นำความกราบบังคมทูลฯ เพื่อโปรดเกล้าแต่งตั้งนายพิชิต ชื่นบาน รัฐมนตรี
ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้ถูกร้องที่ 2) เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่รู้หรือควรรู้แล้วว่า
ผู้ถูกร้องที่ 2 ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ 2 เคยถูกศาลฎีกามีคำสั่ง
จำคุกเป็นเวลา 6 เดือน ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล **เป็นบุคคลที่กระทำการอันไม่ซื่อสัตย์สุจริตและมี
พฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา 160 (4) และ (5) เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสองสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ**
มาตรา 170 วรรคหนึ่ง (4) ประกอบมาตรา 160 (4) และ (5) หรือไม่ ผู้ร้องจึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 170 วรรคสาม ประกอบมาตรา 82 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องเฉพาะส่วน
ของผู้ถูกร้องที่ 2 สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ 1 มีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๖๗ ความเป็นรัฐมนตรีของนายเศรษฐาฯ สิ้นสุดลงหรือไม่ (ความแตกต่างระหว่างการวินิจฉัยการฝ่าฝืนจริยธรรมของศาลฎีกาและศาลรัฐธรรมนูญ)

ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การวินิจฉัยว่ารัฐมนตรีผู้ใดมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่
ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) เป็นหน้าที่และ
อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อการวินิจฉัยว่า **ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องสิ้นสุด
ลงหรือไม่**ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ เป็นคดีรัฐธรรมนูญโดยแท้
ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ส่วนหน้าที่และอำนาจของศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) กำหนดให้มีอำนาจวินิจฉัยคดีการ
ฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วย ศาลฎีกาดำเนินการพิจารณาตามระเบียบของที่
ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด หากศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้ถูก
กล่าวหา มีพฤติการณ์หรือกระทำความผิด

ต่อ

ตามที่ถูกกล่าวหา ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เห็นได้ว่าหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง สภาพบังคับเป็นไปตามมาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ หากศาลฎีกาพิพากษาตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) สภาพบังคับเป็นไปตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ **แม้เป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงในมูลเหตุเดียวกัน แต่เป็นคนละประเภท เพราะเหตุจากวิธีพิจารณาคดี วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดี และสภาพบังคับแตกต่างกัน**

ต่อ

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้หรือควรรู้ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังกล่าวโดยตลอดแล้ว แต่ยังเสนอแต่งตั้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องรับผิดชอบในสารัตถะความถูกต้องที่ตนลงนามรับสนองพระบรมราชโองการดังกล่าวทั้งที่มีข้อเท็จจริงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) โดยมีได้ใช้พิจารณาญาณเยี่ยงวิญญูชนหรือแม้แต่การคำนึงถึงมาตรฐานของบุคคลทั่วไปและมีได้คำนึงถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ **แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์** ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) ย่อมเป็นการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระฯ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๖๕ (นายกฯแพรทองธาร)

ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๑๗๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๘ คณะรัฐมนตรี มาตรา ๑๖๐ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้อง ... (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (๕) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ...” และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ ...”

ต่อ

ประเด็นว่า ผู้ถูกร้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) หรือไม่ นั้น

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ขณะที่ผู้ถูกร้องกำลังเจรจากับสมเด็จฯ ชน สถานการณ์ระหว่างไทยกับกัมพูชามีความตึงเครียดอย่างสูง แม้จะมีช่องทางการพิจารณาอย่างเป็นทางการผ่านการประชุม JBC ร่วมกันเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ แล้วก็ตาม แต่สมเด็จฯ ชน กลับแถลงจุดยืนกดดันให้ ประเทศไทยเปิดด่านผ่านแดนทั้งหมด รวมทั้งตอบโต้ในการห้ามนำสินค้า น้ำมัน และเรียกแรงงานกัมพูชากลับจากประเทศไทย โดยจุดยืนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการประชุม JBC ซึ่งมีการตกลงกันได้ เมื่อผู้ถูกร้องมีโอกาสใช้ช่องทางการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ถูกร้องจึงเจรจากับสมเด็จฯ ชน พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องตอบรับข้อเสนอหรือความต้องการใดของสมเด็จฯ ชน อีกทั้งการเจรจาดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงต่อสถานะการดำรงตำแหน่งของแม่ทัพ ภาคที่ ๒ รวมทั้งไม่มีผลต่อการเปิด - ปิดด่านตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา อันแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้ยอมตามข้อเสนออันเป็นการรักษาดุลแห่งผลประโยชน์ของชาติ

ต่อ

การจะถือว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์สุจริตจึงยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องยังคงมีเจตนา ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้งเพื่อจะป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงหรือเกิด เหตุการณ์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อเอกราช อธิปไตยบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมี สิทธิอธิปไตยและความมั่นคงบริเวณแนวชายแดนไทย - กัมพูชา มิได้ยอมรับตามข้อเสนออันเป็นการ บ่อนทำลายผลประโยชน์ของชาติ การเจรจาของผู้ถูกร้องดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความไม่ตั้งใจ เจตนาและเป็นการพยายามดำเนินการเพื่อช่วยดำรงรักษาผลประโยชน์ของชาติ และมีเจตนาที่จะ รักษาความสงบสุขของประชาชนในประเทศซึ่งเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีพึงกระทำ การกระทำของผู้ถูกร้องยังไม่มีลักษณะเป็นผู้ที่ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ ประจักษ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔)

ต่อ

ส่วนประเด็นว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) หรือไม่ นั้น

การกระทำของผู้ถูกร้องที่มีวัตถุประสงค์จะเจรจาให้มีการเปิดด่านพร้อมกันกับกัมพูชา จึงเป็นไปเพื่อ ผลประโยชน์และความประสงค์ของสมเด็จพระสันตะปาปา เช่น มากกว่าผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติอันเนื่องมาจากการ พยายามรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้ถูกร้องกับสมเด็จพระสันตะปาปา เช่น และเป็นไปเพื่อต้องการลดการวิพากษ์วิจารณ์การ จัดการแก้ไขปัญหาชายแดนไทย - กัมพูชาของผู้ถูกร้อง โดยผู้ถูกร้องมุ่งหวังตั้งแต่เพียงการจะทำให้คะแนนนิยมใน ประเทศของผู้ถูกร้องดีขึ้นอันจะนำไปสู่การมีเสถียรภาพของรัฐบาลซึ่งเป็นผลประโยชน์ทางการเมืองของตนโดยไม่ได้ คำนึงถึงสถานการณ์ด้านความมั่นคงในขณะนั้นอันเป็นผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง พฤติการณ์และการกระทำของผู้ ถูกร้องดังกล่าวย่อมทำให้ประชาชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่าผู้ถูกร้องจะยินยอมกระทำการตามฝ่ายกัมพูชาโดย ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญเพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องรู้จักกับสมเด็จพระสันตะปาปา เป็นการส่วนตัว และจะ ดำเนินการในทางที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายกัมพูชาแม้ข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนว่าหลังจากวันที่ผู้ถูกร้อง สนทนาทางโทรศัพท์กับสมเด็จพระสันตะปาปาแล้วในวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ผู้ถูกร้องเรียกประชุมฝ่ายความมั่นคงกลุ่มเล็ก ที่บ้านพิษณุโลก

ต่อ

แจ้งการหารือกับสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบ แต่ไม่ได้แจ้งรายละเอียดข้อสนทนากับสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ว่าได้พูดคุยอะไรที่เป็นข้อพิพาทในคดีด้วย อันเป็นการปกปิดเพื่อไม่ให้ผู้ร่วมประชุมทราบเจตนาที่แท้จริงของผู้ถูกร้องที่จะทำให้ผู้ถูกร้องได้รับความเสียหาย ซึ่งนายฉัตรชัย บางชวด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ พยาน ตอบคำถามความว่า วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ พยานเพิ่งทราบรายละเอียดที่ผู้ถูกร้องสนทนากับสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส อันเป็นข้อความพิพาทจากคลิปเสียงที่ได้เผยแพร่ต่อสาธารณชนจนเกิดการแจ้งที่ประชุมฝ่ายความมั่นคงกลุ่มเล็กในวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔ โดยปกปิดข้อความที่จะทำให้ผู้ถูกร้องได้รับความเสียหายเป็นคดีนี้ จึงไม่มีผลลบล้างเจตนาที่แท้จริงของผู้ถูกร้องที่ได้กระทำไปแล้ว ในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๔

ต่อ

ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ขอความเห็นใจจากสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ไม่ใช่เทคนิคการเจรจาตามที่ถูกผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความรอบคอบและระมัดระวังซึ่งตามวิสัยและพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีควรจะต้องมีวิจารณญาณในการเลือกกระทำการโดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง (๑) โดยเมื่อผู้ถูกร้องมีผลประโยชน์ส่วนตัวคือคะแนนนิยมและเสถียรภาพของรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ถูกร้องกลับไม่คำนึงถึงและยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง การกระทำดังกล่าวเป็นการลดทอนหรือทำให้เสียหายซึ่งเกียรติภูมิหรือเกียรติของนายกรัฐมนตรีและประเทศไทย เพราะเกียรติภูมิหมายความว่าเกียรติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมหรือนานาประเทศ และความยกย่องนับถือของประเทศชาติอันเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนภาคภูมิใจ ทำให้ประชาชนชาวไทยได้รับความเสียหายที่ขาดความภูมิใจและความไว้วางใจในนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้นำของประเทศ อันมีลักษณะเป็นการไม่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และเป็นการถือเอาประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ

ต่อ

อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวด ๑ ข้อ 5 และข้อ ๗ ซึ่งข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง ให้ถือว่ามิได้มีลักษณะร้ายแรง นอกจากนี้ แม้ผู้ถูกร้องจะกล่าวอ้างในคำชี้แจงว่าเป็นการเจรจาแบบส่วนตัวกับผู้นำประเทศคู่กรณี เป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาให้บ้านเมืองกลับคืนสู่ความสงบสุข โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงเข้าจัดการปัญหาอันอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของทหารและประชาชนทั้งสองฝ่าย แต่เมื่อ การกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี ทำให้สาธารณชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าผู้ถูกร้องจะกระทำการใด ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกัมพูชามากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติ เป็นเหตุให้สาธารณชนขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อความเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้อง อันมีลักษณะเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและปฏิบัติตามกฎหมายโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดการปะทะระหว่างไทยกับกัมพูชา

ต่อ

จึงจะถือว่าได้รับความเสียหายอันจะมีลักษณะร้ายแรง ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระรวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวด ๒ ข้อ ๑๗ และหมวด ๓ ข้อ ๒๑ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับเจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นได้ว่ามีลักษณะร้ายแรงตามข้อ ๒๗ วรรคสองอีกด้วย ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง อันทำให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) ส่วนข้อกล่าวหาอื่น ๆ ตามที่กล่าวมาในคำร้องนั้น ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเนื่องจากไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป

ต่อ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง นายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี คือ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) แล้วรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง (๑) โดยให้นำมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง (๑) มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต่อไป

ข. คดีล้มล้างการปกครองฯ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕

“มาตรา ๔๕ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง”

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๓ กรณีพรรคอนาคตใหม่ ฯลฯ

กรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า การออกข้อบังคับ นโยบาย และสัญลักษณ์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เนื่องจากข้อบังคับ นโยบาย และสัญลักษณ์ของพรรคดังกล่าวมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อพรรคผู้ถูกร้องได้ผ่านการพิจารณาของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการจดทะเบียนจัดตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ย่อมแสดงให้เห็นเบื้องต้นว่าข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยฯ กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองฯ ตามมาตรา ๔๕

ต่อ

อย่างไรก็ดี การยื่นคำร้องของผู้ร้องนี้ คงเป็นเพียงข้อห้วงโยของผู้ร้องในฐานะพลเมืองที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และระบอบการปกครองของประเทศ เนื่องจากข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ใช้ถ้อยคำว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนรายการคำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง ข้อ ๖ วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่า “พรรคอนาคตใหม่ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ...” การใช้ถ้อยคำในข้อบังคับของพรรคการเมืองดังกล่าวควรที่จะให้มีความชัดเจน ไม่มีความคลุมเครือ แตกต่างจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” อันอาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๓) ได้ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจที่จะพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้นได้ตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม เพื่อป้องกันความสับสนขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น สมควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้ช่วยกันแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไป

ต่อ

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ มีพฤติกรรม แนวคิด ทักษะ คัลล์ไคล์ปรัชญาตะวันตก เป็นขบวนการปฏิวัติระบอบ มีแนวความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย โดยการแสดงความคิดเห็นในช่วงเวลาต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังปรากฏตามสื่อมวลชนและสื่อสารมวลชนที่ผ่านมา เช่น การให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน การแสดงความคิดเห็นต่อหน้าสาธารณชน การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการแสดงความคิดเห็นในช่องทางต่าง ๆ เป็นต้น นั้น เห็นว่า

ต่อ

การพิจารณาว่าบุคคลใดจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเพียงพอที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายและความประสงค์นั้นถึงระดับที่วิญญูชนควรจักอาจคาดเห็นได้ว่าน่าจะทำให้เกิดผลเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการกระทำนั้นจะต้องกำลังดำเนินอยู่และไม่ห่างไกลเกินกว่าเหตุ แต่ข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏในคดีเป็นเพียงข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต และยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องทั้งสี่มีพฤติการณ์หรือการกระทำตามความคิดเห็นที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีการกระทำอื่นใดของผู้ถูกร้องทั้งสี่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นหรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหากตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2569

49

ต่อ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างไม่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2569

50

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๔ กรณีกลุ่มผู้ชุมนุม

พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Principles) วางรากฐานของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คุณค่าทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Values) ซึ่งเป็นแก่นของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วยคุณค่าสำคัญ ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีการบัญญัติไว้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม (ฉบับวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕) หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม และมีการบัญญัติไว้เรื่อยมาในรัฐธรรมนูญทุกฉบับจนถึงฉบับปัจจุบัน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดหลักประกัน

มาติศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๔

51

ต่อ

เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นสองส่วน ดังนี้ ส่วนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะ และส่วนที่รัฐธรรมนูญหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นมิได้ห้ามไว้ ปวงชนชาวไทยย่อมมีสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ทั้งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงให้ความคุ้มครองการใช้สิทธิหรือเสรีภาพทุกกรณีทั้งที่บัญญัติเป็นการเฉพาะ และที่มีได้มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นห้ามหรือจำกัดไว้ โดยมีเงื่อนไขว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาติศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๔

52

ต่อ

การใช้สิทธิหรือเสรีภาพของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ไม่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการอ้างสิทธิหรือเสรีภาพเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงหลักความเสมอภาค และภราดรภาพ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยไม่รับฟังความเห็นของผู้อื่น ไม่ยอมรับความเห็นที่แตกต่างของบุคคลจนถึงกับล่งละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่นที่เห็นต่างด้วยการด่าทอ รบกวณพื้นที่ส่วนตัว ยุยงปลุกปั่นด้วยข้อเท็จจริงที่บิดเบือนจากความจริง ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงประจักษ์ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีการจัดตั้งกลุ่มในลักษณะองค์กรเครือข่ายกระทำการใช้ความรุนแรงต่อเนื่อง บางเหตุการณ์ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีส่วนจุดประกายโดยการปราศรัยปลุกเร้าให้เกิดความรุนแรงในบ้านเมือง ทำให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติ อันเป็นการทำลายหลักการความเสมอภาค และภราดรภาพ ผลของการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ นำไปสู่การล้มล้างระบอบประชาธิปไตยในที่สุด นอกจากนี้ ข้อเท็จจริง

ต่อ

ยังปรากฏว่า การชุมนุมหลายครั้ง มีการทำลายพระบรมฉายาลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ การแสดงออกโดยลบถลบสีน้ำเงินซึ่งหมายถึงองค์พระมหากษัตริย์ออกจากธงไตรรงค์ ข้อเรียกร้อง ๑๐ ประการของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เช่น การยกเลิกมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ การยกเลิกการบริจาดและรับบริจาดโดยเสด็จพระราชกุศล การยกเลิกพระราชอำนาจในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ เป็นข้อเรียกร้องที่ทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของชาติไทยที่ยึดถือปฏิบัติกันตลอดมา ทั้งพฤติการณ์และเหตุการณ์ต่อเนื่องจากการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ แสดงให้เห็นมูลเหตุจูงใจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ มีเจตนาซ่อนเร้นเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ใช่เป็นการปฏิรูป

ต่อ

การใช้สิทธิหรือเสรีภาพของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยไม่สุจริต เป็นการละเมิดกฎหมาย มีมูลเหตุจงใจเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แม้เหตุการณ์ตามคำร้องผ่านพ้นไปแล้ว แต่หากยังคงให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ รวมทั้งกลุ่มในลักษณะองค์กรเครือข่ายกระทำการดังกล่าวต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการให้เลิกการกระทำความผิดที่่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ รวมทั้งกลุ่มองค์กรเครือข่ายเลิกการกระทำความผิดที่่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๓ กรณีนาย พ.และพรรคก้าวไกล

ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวมจำนวน ๔๔ คน เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร (เอกสารหมายเลข ร ๓) ระหว่างการหาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้นโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการหาเสียงเลือกตั้ง เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (เอกสารหมายเลข ร ๔) ประกอบกับผู้ถูกร้องทั้งสองมีพฤติการณ์แรงจูงใจให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายดังกล่าวเรื่อยมา โดยการเข้าร่วมการประชุมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (เอกสารหมายเลข ศ ๒๑ ถึง ศ ๓๖) และมีกรรมการบริหารพรรคสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้ต้องหาหรือเป็นนายประกันผู้ต้องหาในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (เอกสารหมายเลข ศ ๑๙ ถึง ศ ๒๐) และเคยแสดงความคิดเห็นทั้งให้แก้ไขและยกเลิกกฎหมายดังกล่าวผ่านการจัดกิจกรรมทางการเมืองและสื่อสังคมออนไลน์หลายครั้ง (เอกสารหมายเลข ศ ๓๗)

ต่อ

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รวมจำนวน ๔๔ คน เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มีเนื้อหาให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๒ จากเดิมที่เป็นหมวด ๑ ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ให้เป็นลักษณะ ๑/๒ ความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การที่ประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด แบ่งลักษณะความผิดเป็น ๑๓ ลักษณะ โดยจัดเรียงตั้งแต่ลักษณะความผิดอันเป็นการกระทำที่กระทบต่อรัฐ ความผิดที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดที่เป็นการกระทำต่อสาธารณชน ความผิดที่กระทบต่อสังคมและบุคคล และความผิดที่กระทบต่อปัจเจกบุคคล แม้ผู้ถูกร้องทั้งสองได้แย้งว่าประมวลกฎหมายอาญามีได้กำหนดลำดับศักดิ์ของหมวดหมู่และลักษณะกฎหมายไว้ แต่ประมวลกฎหมายอาญาในแต่ละลักษณะบัญญัติเรียงลำดับตามความสำคัญและความร้ายแรงในแต่ละหมวดและในแต่ละมาตราไว้ โดยมาตรา ๑๑๒ อยู่ในลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เนื่องจากต้องคุ้มครองทั้งความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและเกียรติยศของประมุขของรัฐ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์จึงมี

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๙ หน้า ๒๕๖๙

๕๗

ต่อ

ความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ เพราะพระมหากษัตริย์กับประเทศไทยหรือชาติไทยดำรงอยู่คู่กัน เป็นเนื้อเดียวกัน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ และธำรงความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในประเทศ การกระทำความผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นการกระทำความผิดต่อความมั่นคงของประเทศด้วย การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพวก เสนอให้มาตรา ๑๑๒ ออกจากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เป็นการกระทำเพื่อมุ่งหวังให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ ไม่เป็นความผิดที่มีความสำคัญและความร้ายแรงระดับเดียวกับความผิดในหมวดของลักษณะ ๑ และไม่ให้อือเป็นความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศอีกต่อไป มีเจตนามุ่งหมายที่จะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์กับความเป็นชาติไทยออกจากกันซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕ วางหลักเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๑๑๒ ไว้ว่า การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยการ

มานิติฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๙ หน้า ๒๕๖๙

๕๘

ต่อ

หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้โดยง่าย จึงไม่มีบทบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุยกเว้นโทษไว้ในทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพวก เสนอให้เพิ่มบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดสามารถพิสูจน์เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษได้ ตามร่างมาตรา ๖ ซึ่งให้เพิ่มความมาตรา ๑๓๕/๗ ว่า ผู้ใดติชม แสดงความคิดเห็น หรือแสดงข้อความโดยสุจริต เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อธำรงไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้นั้นไม่มีความผิด และเพิ่มความมาตรา ๑๓๕/๘ ว่า ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นความผิดนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ร่างกฎหมายดังกล่าวยอมทำให้ผู้กระทำความผิดใช้ข้อกล่าวอ้างว่าตนเข้าใจผิดและเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นความจริงเป็นข้อต่อสู้และขอพิสูจน์ความจริงในทุกคดีเช่นเดียวกับการที่ผู้กระทำความผิดในคดีหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไปยกขึ้นต่อสู้ ทั้งที่ลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นต่อบุคคลธรรมดา ซึ่งการพิจารณาคดีของศาลจะต้องมีการสืบพยานหลักฐานตามข้ออ้าง ข้อเถียง ข้อต่อสู้ ระหว่างคู่ความในคดี การพิสูจน์เหตุดังกล่าวจำต้อง

งานวิจัย : งานร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2569

59

ต่อ

พาดพิงหรือกล่าวหาสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในสถานะอันควรเคารพสักการะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ที่บัญญัติให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ และทำให้ข้อความดังกล่าวกระจายออกสู่สาธารณะอันเป็นการเสื่อมพระเกียรติ อีกทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กับพวก เสนอให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยเพิ่มความในมาตรา ๑๓๕/๙ วรรคหนึ่ง ว่า “ความผิดในลักษณะนี้เป็นความผิดอันยอมความได้” และวรรคสอง “ให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” โดยให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายเพียงหน่วยงานเดียวมุ่งหมายให้การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑๒ กลายเป็นความผิดที่เป็นเรื่องส่วนพระองค์ของสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น เป็นการลดสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้รัฐไม่ต้องเป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวโดยตรงและให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นคู่ขัดแย้งกับประชาชนและจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ส่งผลให้การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ใช่การกระทำความผิดที่กระทบต่อชาติและประชาชน ทั้งที่การกระทำความผิดดังกล่าวยอมเป็นการทำร้ายจิตใจของชนชาวไทยที่มีความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะทรงเป็นประมุขและศูนย์รวมความเป็นชาติที่รัฐต้องคุ้มครองและต้องเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

งานวิจัย : งานร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2569

60

ต่อ

ดังนั้น แม้การเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จะเป็นหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกระบวนการทางนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ และร่างกฎหมายดังกล่าวจะไม่ได้รับการบรรจุในวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่การเสนอร่างกฎหมายนี้กลับดำเนินการโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น เพียงพรรคเดียว (เอกสารหมายเลข ศ ๗/๘ ถึง ศ ๗/๑๓) ทั้งผู้ถูกร้องทั้งสองเบิกความต่อศาลยอมรับว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำเสนอนโยบายดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นนโยบายพรรค หาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ และปัจจุบันยังคงปรากฏ เป็นนโยบายการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อยู่บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (เอกสารหมายเลข ร ๔) การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองใช้การเสนอกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการหาเสียงเลือกตั้งแม้ไม่มีร่างที่จะแก้ไขเพิ่มเติม

ต่อ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ให้เห็นว่าจะแก้ไขในประเด็นใด เสนอมาพร้อมนโยบายพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ตามเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กล่าวถึงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กลับมีเนื้อหาที่จะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ทำนองเดียวกับร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ที่ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ถือได้ว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยเนื้อหาของ ร่างกฎหมายที่เสนอเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงเจตนาของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ต้องการลดทอนการคุ้มครอง สถาบันพระมหากษัตริย์ลง โดยผ่านร่างกฎหมายและอาศัยกระบวนการทางนิติบัญญัติสร้างความชอบธรรม โดยซ่อนเร้นด้วยวิธีการผ่านกระบวนการทางรัฐสภา ยิ่งกว่านั้น ผู้ถูกร้องทั้งสองยังมีพฤติกรรมรณรงค์ หาเสียงทางการเมืองเพื่อเสนอแนวความคิดดังกล่าวให้แก่ประชาชนทั่วไป ผ่านรูปแบบนโยบายของ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อย่างต่อเนื่อง หากประชาชนทั่วไปซึ่งไม่รู้เจตนาแท้จริงของผู้ถูกร้องทั้งสองอาจหลงเชื่อ ตามความคิดเห็นที่แสดงออกผ่านการเสนอร่างกฎหมายและนโยบายของพรรค ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญ

ต่อ

เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๒ ว่า สาระสำคัญซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทย ดังได้ระบุไว้ในความของพระราชหัตถเลขาที่ ๑/๖๐ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ว่า พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงดำรงฐานะอยู่เหนือการเมือง โดยเฉพาะในแง่การไม่เข้าไปมีบทบาทเป็นฝักฝ่ายต่อสู้แข่งขันรณรงค์ทางการเมืองอันอาจนำมาซึ่งการโจมตีตีเตียน และกระทบกระเทือนต่อความเป็นกลางของสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องถูกลบล้างไป ดังปรากฏเป็นที่ประจักษ์ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางทางการเมือง” การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองใช้การเสนอกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เพื่อลดสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นนโยบายพรรคในการหาเสียงเลือกตั้ง และยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นการใช้ประโยชน์จากสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อหวังผลคะแนนเสียงและชนะการเลือกตั้ง มุ่งหมายให้สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะคู่ขัดแย้งกับประชาชน ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกโจมตี ตีเตียนโดยไม่คำนึงถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีหลักสำคัญว่าพระมหากษัตริย์ต้องดำรงฐานะอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลาง

ต่อ

ทางการเมือง การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และใช้เป็นนโยบายพรรคในการหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าว มีเจตนาเจาะกร่อนบ่อนทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเหตุให้ข้ารดทรุดโทรม เสื่อมทราม หรืออ่อนแอลง นำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในที่สุด

ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ว่า หลักการปกครองเสรีประชาธิปไตย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่หาเสียงไว้ และการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามนโยบายที่ให้ไว้ต่อประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการกระทำในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง (๒) ไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติพรรคการเมืองนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ กลับดำเนินการโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น (เอกสารหมายเลข ศ ๗/๔ ถึง ศ ๗/๑๓) ทั้งผู้ถูกร้องทั้งสองเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญยอมรับว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เสนอนโยบายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นนโยบายรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ และปัจจุบันยังคงปรากฏนโยบายดังกล่าวอยู่บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (เอกสารหมายเลข ร ๔) ข้อโต้แย้งนี้จึงฟังไม่ขึ้น

ต่อ

ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ใช้เฉพาะกับบุคคลธรรมดาไม่ใช้กับพรรคการเมืองนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่เมื่อพิจารณาความในรัฐธรรมนูญ หมวด ๓ มิได้กำหนดเฉพาะบุคคลที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ ประกอบมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๕) บัญญัติหน้าที่ของพรรคการเมืองที่ต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้อย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ จึงใช้บังคับกับพรรคการเมืองซึ่งเป็นนิติบุคคลได้ เมื่อพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองสอดรับกับความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ โดยการณรงก์ ปลุกเร้า และยุยงปลุกปั่นเพื่อสร้างกระแสในสังคมให้สนับสนุน

ต่อ

การยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยมีกลุ่มบุคคลผู้มีชื่อทำกิจกรรมอื่น หยัด ชัง มีชื่อเรียกร้องให้พรรคการเมืองทุกพรรคเสนอนโยบายยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อีกทั้งมีกลุ่มบุคคลซึ่งปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าร่วมชุมนุม โดยแนวร่วมคณะราษฎรยกเลิก ๑๑๒ (ครย. ๑๑๒) มีการณรงก์ให้ยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และนายรังสิมันต์ โรม นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล มีพฤติการณ์สนับสนุนเรียกร้องให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยการโพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊กส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการเป็นนายประกันให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยในข้อหาตามมาตรา ๑๑๒ ได้แก่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายชัยธวัช ตุลาธน นายรังสิมันต์ โรม นางสาวสุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา นายทองแดง เบ็ญจะปัก นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ นางสาวเบญจา แสงจันทร์ นายชวลิต เลหาอุดมพันธ์ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ์ และนายธีรจชัย พันธุมาศ ในขณะที่หรือเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามหนังสือของสำนักข่าวกรอง

ต่อ

แห่งชาติ (เอกสารหมายเลข ๒๐) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (เอกสารหมายเลข ๒๑ ถึง ๓๖) สมาคมมั่นคงแห่งชาติ (เอกสารหมายเลข ๓๗) ศาลอาญา (เอกสารหมายเลข ๔๖) เว็บไซต์สำนักข่าวคม ชัด ลึก และคำเบิกความของผู้ถูกร้องทั้งสองต่อศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ได้แก่ นายปิยรัฐ จงเทพ นางสาวชลธิชา แจ่มเร็ว และนางสาวรักชนก ศรีนอก ปรากฏตามหนังสือของศาลอาญา (เอกสารหมายเลข ๔๖) เว็บไซต์ไอลอร์ และคำเบิกความของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นั้น เป็นความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีการกระทำที่เข้าองค์ประกอบแห่งความผิดจึงจะถูกกล่าวหาและดำเนินคดีได้ ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงไม่อาจกล่าวอ้างได้ว่าเป็นความเห็นต่างหรือเป็นคดีการเมืองเพราะการใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ มีข้อห้ามมิให้ใช้สิทธิหรือเสรีภาพหากเป็นการกระทำที่ส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมการชุมนุมที่มีการรณรงค์ให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือเป็นนายประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือเป็นผู้กระทำความผิดในข้อหาดังกล่าวเสียเอง พฤติการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบกันย่อมแสดงให้เห็นว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกลุ่มการเมืองซึ่งมี

มานิตย์ จุลปาฎกฏหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2569

67

ต่อ

เจตนาแอบแฝงต้องการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดกิจกรรมปราศรัยใหญ่ ณ สวนสาธารณะเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยนางสาวทานตะวัน ตัวตุลาพันธ์ และนางสาวอรรณพ ภูพงษ์ ขึ้นเวทีปราศรัยและเชิญชวนให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมถึงผู้ที่สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกิจกรรม “คุณคิดว่ามาตรา ๑๑๒ ควรยกเลิกหรือแก้ไข” ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ นำสติ๊กเกอร์สีแดงปิดลงในช่องยกเลิกมาตรา ๑๑๒ แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แย้งและเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าเป็นเพียงการแสดงออกเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ตั้งกระทู้ถามและผู้ฟังการปราศรัยโดยทั่วไปสงบสติอารมณ์ลงก่อนที่จะฟังคำปราศรัยถึงเหตุผลที่สมควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และเป็นการบริหารสถานการณ์ไม่ให้เกิดความรุนแรงนั้น แต่ข้อเท็จจริงปรากฏในหนังสือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ปราศรัยความตอนหนึ่งว่า “... พี่น้องประชาชนเสนอกฎหมายยกเลิก ม. ๑๑๒ เข้ามาพรรคก้าวไกลก็จะสนับสนุนเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นต้องขอโทษน้องทั้งสองคนที่พี่ต้องแก้ไข ม. ๑๑๒ ในสภาก่อน ถ้าสภายังไม่ได้รับการแก้ไข ก้าวไกลจะออกไปสู้ด้วยกันครับ” (เอกสารหมายเลข ๓๓) แสดงให้

มานิตย์ จุลปาฎกฏหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2569

68

ต่อ

เห็นถึงเจตนาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในขณะนั้นที่พร้อมจะสนับสนุนการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ทำให้บทบัญญัติในการคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์หมดสิ้นไป เพราะหากไม่ได้รับการแก้ไขภายในสภาผู้แทนราษฎรก็พร้อมที่จะดำเนินการโดยอาศัยวิถีทางอื่นนอกเหนือจากกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๙/๒๕๖๔ ว่า “การกระทำที่มีเจตนาทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์โดยชัดแจ้งเป็นการเจาะกร่อนบ่อนทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขว่า พระมหากษัตริย์ทรงดำรงสถานอยู่เหนือการเมืองและเป็นกลางทางการเมือง การกระทำใด ๆ ทั้งการส่งเสริมหรือทำลายให้สถาบันพระมหากษัตริย์สูญเสียสถานะที่จะต้องอยู่เหนือการเมืองหรือดำรงความเป็นกลางทางการเมืองย่อมเป็นการเจาะกร่อนบ่อนทำลาย เป็นเหตุให้ชำรุดทรุดโทรม เสื่อมทราม หรืออ่อนแอลง เข้าลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แม้ผู้ถูกร้องทั้งสองได้แย้งว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ มีองค์ประกอบของการกระทำอันจะเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้นั้นจะต้องเป็น

ต่อ

การใช้ “สิทธิหรือเสรีภาพ” ก็ตาม แต่คำว่า “สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลใดรุกล้ำหรือใช้สิทธิเกินส่วนของตนเองอันถือเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” หมายถึง เป็นสถานะของมนุษย์ที่เป็นอิสระในการกำหนดว่าตนเองจะกระทำการหรือไม่กระทำการอันใด แต่ทั้งนี้ การใช้เสรีภาพจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๔ กำหนดกรอบการใช้สิทธิและเสรีภาพสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ข้อ ๑๙ วรรค ๓ ประการ ดังนี้ (๑) ต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ (๒) ต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อย และ (๓) ต้องไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองมีพฤติการณ์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเรียกร้องให้มีการทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยซ่อนเร้นผ่านการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และใช้เป็นนโยบายพรรค แม้เหตุการณ์ตามคำร้องผ่านพ้นไปแล้ว แต่การดำเนินการรณรงค์ให้มีการยกเลิกหรือการแก้ไขเพิ่มเติม

ต่อ

ประมวลกฎหมายอาญาของผู้ถูกร้องทั้งสองมีลักษณะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นขบวนการ โดยใช้หลายพฤติการณ์ประกอบกัน ทั้งการชุมนุมเรียกร้อง การจัดกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร และการใช้เป็นนโยบายหาเสียงเลือกตั้ง หากยังปล่อยให้ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำการดังกล่าวต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง โดยมาตรา ๔๙ วรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นเพื่อให้มีการยกเลิกประมวล

ต่อ

กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อีกทั้งไม่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยวิธีการซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางนิติบัญญัติโดยชอบ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔

(ค) คดียุบพรรค

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

ไม่มีบทบัญญัติชัดเจนเรื่องการยุบพรรคการเมือง

เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

“มาตรา ๙๒ เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

(๒) กระทำการอันอาจเป็นปฏิกิริยาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๗๒ หรือมาตรา ๗๔

(๔) มีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่มีกฎหมายกำหนด

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น”

มานิตย์ จันทปาญญานายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

75

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒ กรณีพรรคไทยรักษาชาติ

ศาลรัฐธรรมนูญฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นพรรคการเมืองได้ยื่นหนังสือแจ้งรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นบุคคลที่คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติที่จะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีของพรรคผู้ถูกร้อง พร้อมหนังสือยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

มานิตย์ จันทปาญญานายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

76

ต่อ

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบอบการปกครองของประเทศ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม เพราะพรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีส่วนกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นเสมือนมันสมอง และระบบจิตใจ เป็นผู้ใช้ดุลพินิจตัดสินใจ และกระทำการใด ๆ แทนพรรคการเมือง ดังนั้นผู้ที่เข้ามาจัดตั้งพรรคการเมืองจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการกระทำของพรรคการเมืองที่ตนบริหารจัดการอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความมั่นคงดำรงอยู่และพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืนของประเทศชาติ

ต่อ

และระบอบการปกครองของประเทศ ถ้าพรรคการเมืองใดมีการกระทำที่เป็นการล้มล้าง หรือเพียง “อาจเป็นปฏิปักษ์” ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พรรคการเมืองนั้น รวมทั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นย่อมจะต้องถูกลงโทษทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี จะอ้างความไม่รู้ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความเห็นความเชื่อของตนมาเป็นข้อแก้ตัวให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นไม่ได้”

ต่อ

ถึงแม้กฎหมายจะมีได้ให้นิยามศัพท์คำว่า “ลัมล้ง” และ “ปฏิบัติ” ไว้ แต่ทั้งสองคำนั้น ก็เป็นคำในภาษาไทยธรรมดาที่มีความหมายตามที่ใช้และรู้กันอยู่ทั่วไป ซึ่งศาลย่อมรู้ได้เองด้วยว่า “ลัมล้ง” หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาเพื่อทำลายหรือล้างผลาญให้สูญสลายหมดสิ้นไป ไม่ให้ดำรงอยู่หรือมีอยู่อีกต่อไป ส่วนคำว่า “ปฏิบัติ” นั้นไม่จำเป็นต้องรุนแรงถึงขนาดมีเจตนาที่จะลัมล้งทำลายให้สิ้นไป ทั้งยังไม่จำเป็นต้องถึงขนาดตั้งตนเป็นศัตรูหรือฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น เพียงแค่เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางหรือสกัดกั้นมิให้เจริญก้าวหน้า หรือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเป็นการชะงักงันบ่อนทำลาย จนเกิดความชำรุดทรุดโทรม เสื่อมทราม หรืออ่อนแอเอง ก็เข้าลักษณะของการกระทำที่เป็นปฏิบัติได้แล้ว

ต่อ

สำหรับประเด็นเรื่องเจตนา นั้น เมื่อมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติชัดเจนว่า เพียงแค่ “อาจเป็นปฏิบัติ” ก็ต้องห้ามแล้ว หากต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผล หรือต้องรอให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงขึ้นจริงเสียก่อนไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นมาตรการป้องกันความเสียหายร้ายแรงที่อาจจะเกิดแก่สถาบันหลักของประเทศไว้ก่อน อันเป็นรัฐประศาสนโยบายที่จำเป็นเพื่อดับไฟกองใหญ่ไว้แต่ต้นลมมิให้ไฟกองเล็กกระพือโหมไหม้ลุกลามขยายใหญ่จนเป็นมหันตภัยที่ไม่อาจต้านทานได้ในวาระต่อไป อนึ่ง บทบัญญัติในมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) ที่ว่า “...อาจเป็นปฏิบัติ...” นั้น ในทางกฎหมายเป็น “เงื่อนไขทางภาวะวิสัย” กล่าวคือ ไม่ขึ้นกับเจตนาหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้กระทำว่าจะเกิดผลเป็นปฏิบัติจริงหรือไม่ หากแต่ต้องดูตามพฤติการณ์แห่งการกระทำนั้น ๆ ว่าในความผิดของวิญญูชนหรือคนทั่วไป จะเห็นว่าการกระทำดังกล่าว อาจส่งผลให้เกิดการเป็นปฏิบัติ

ต่อ

หรือไม่ เทียบได้กับในกรณีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ที่ว่า “...น่าจะ
ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง...” ซึ่งศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานมั่นคงไว้ว่า
การพิจารณาว่าถ้อยคำหรือข้อความใดจะเป็นการใส่ความผู้อื่นจนทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือ
ถูกเกลียดชังหรือไม่ ต้องพิจารณาจากการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกและความเข้าใจในถ้อยคำหรือ
ข้อความนั้นของวิญญูชนทั่ว ๆ ไปเป็นเกณฑ์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖๗/๒๕๔๕) และ
ข้อความใดจะเป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ต้องถือตามความคิดของบุคคล
ธรรมดาผู้ได้เห็นได้ฟัง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖/๒๕๐๙) คือ ไม่เกี่ยวกับเจตนาหรือความรู้สึก
ของผู้กระทำเอง ส่วนผลของการใส่ความผู้อื่นน่าจะทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียด
ชังหรือไม่นั้น ศาลมีอำนาจวินิจฉัยได้เอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยคำเบิกความของพยาน (คำพิพากษาศาล
ฎีกาที่ ๒๓๗๑/๒๕๒๒) เมื่อการกระทำของผู้ร้องมีหลักฐานชัดเจนว่าได้กระทำไปโดยรู้สำนึก

ต่อ

และโดยสมัครใจอย่างแท้จริง ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องย่อมทราบดีว่า
ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นพระราชธิดาพระองค์ใหญ่ใน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทั้งยังเป็นพระเชษฐภคินีใน
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้ทรงกราบถวายบังคมลาออกจากฐานันดรศักดิ์ไปแล้ว แต่ยังคงดำรงอยู่ใน
ฐานะสมาชิกแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรม
ราชวงศ์มาเป็นฝักฝ่ายในทางการเมือง ทั้งยังเป็นการกระทำที่วิญญูชนคนไทยทั่วไปย่อมรู้สึกได้ว่า
สามารถทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยที่เป็นศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติต้องถูกนำไปใช้
เพื่อความได้เปรียบทางการเมืองอย่างแยบยลให้ปรากฏผลเสมือนเป็นฝักฝ่ายทางการเมือง และ
มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบ

ต่อ

พระราชบัญญัติอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการคุ้มครองการสูญเสียสถานะที่จะต้องอยู่เหนือการเมือง และดำรงความเป็นกลางทางการเมือง อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเซาะก่อนบ่อนทำลาย เป็นเหตุให้ข้าราชการทุจริต โทรม เสื่อมทราม หรืออ่อนแอ ลงเข้าลักษณะของการกระทำที่อาจะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) อย่างชัดเจนแล้ว กรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องกระทำการตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๒ วรรคสอง

คำวินิจฉัยตอนท้ายของศาลรัฐธรรมนูญ

๑. ยุบพรรคไทยรักษาชาติ

๒. เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรค มีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยุบพรรค

๓. ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องไปจดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ภายในกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยุบพรรค

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ กรณีพรรคอนาคตใหม่

การที่นาย ธ. หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องให้เงินกู้ยืมแก่ผู้ถูกร้อง เป็นการบริจาการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด และ การที่นาย ธ. ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องให้ผู้ถูกร้องกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมาก คณะกรรมการบริหารพรรคควรจะรู้ว่าการเป็นหนี้จำนวนมากต่อบุคคลใดย่อมจะก่อให้เกิดการครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลที่เป็นเจ้านายสามารถอาศัยอำนาจแห่งมูลหนี้ที่จะเรียกให้ผู้ถูกร้องชำระหนี้หรือดเว้นการอื่นใดอันหนึ่งตามสัญญาก็ได้ ทั้งจะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการเงินมาเป็นผู้บงการพรรคแต่เพียงผู้เดียว หรือกลุ่มเดียว อันจะส่งผลทำให้พรรคการเมืองเป็นธุรกิจการเมือง ดังนั้น การกู้ยืมเงินของผู้ร้องจึงมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการรับบริจาการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดตามมาตรา ๖๖ เมื่อมีการรับบริจาดังกล่าวต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ จึงเป็นการรับบริจาการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดโดยรู้หรือควรจะรู้ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม พรป.ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๒ กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๗๒ อันเป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคตามมาตรา ๙๒ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๓)

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

85

หมายเหตุ

๑. พรป. ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า “บุคคลใดจะบริจาการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมืองมีมูลค่าเกินสิบล้านต่อพรรคการเมืองต่อปีมิได้...”
๒. คดีข้างต้น นาย ธ. ได้บริจาการเงินให้พรรคผู้ถูกร้องในปี ๒๕๖๒ จำนวน ๙,๕๐๐,๐๐๐ บาท และให้กู้ในปีเดียวกันอีก ๑๙๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งศาลเห็นว่า เป็นการเลี่ยงการบริจาคที่ห้ามบริจาคให้พรรคใดพรรคหนึ่งเกิน ๑๐ ล้านบาทต่อปี

มานิตย์ จุลปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2569

86

คำวินิจฉัยตอนท้ายของศาลรัฐธรรมนูญ

๑. ยุบพรรคพรรคอนาคตใหม่

๒. เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๒ หรือวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรค มีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยุบพรรค

๓. ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องไปจดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ภายในกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยุบพรรค

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๗ กรณีพรรคก้าวไกล

วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องร่วมกันเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่มีเนื้อหาลดทอนคุณค่าสถาบันพระมหากษัตริย์ และใช้เป็นนโยบายพรรค ผู้ถูกร้องยังมีพฤติการณ์เข้าร่วมมรดงค์ทางการเมืองให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยมีกรรมการบริหารพรรคสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง เป็นนายประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในการกระทำความผิดดังกล่าวเสียเอง อีกทั้งยังเคยแสดงความคิดเห็นให้แก่ไขหรือยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ผ่านการจัดกิจกรรมทางการเมืองและสื่อสังคมออนไลน์หลายครั้ง ด้วยเจตนามุ่งหมายที่จะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์กับความเป็นชาติไทยออกจากกันซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ ลดทอนสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ และใช้ประโยชน์จากสถาบัน

ต่อ

พระมหากษัตริย์เพื่อหวังผลคะแนนเสียงและชนะการเลือกตั้ง เป็นการมุ่งหมายให้สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะคู่ขัดแย้งกับประชาชน ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกโจมตี ตีเตี๋ยน เป็นการทำร้ายจิตใจของชนชาวไทยที่มีความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เพราะทรงเป็นประมุขและศูนย์รวมความเป็นชาติ และนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ จึงเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ เมื่อพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การยุบพรรคการเมืองต้องเคร่งครัด ระมัดระวัง ให้ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ความรุนแรงของพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายและขึ้นอยู่กับการกระทำของพรรคการเมืองนั้น ๆ ผู้ถูกร้องมีการกระทำอันฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒)

ต่อ

กฎหมายดังกล่าวต้องใช้แก่พรรคการเมืองทุกพรรค ไม่ว่าพรรคการเมืองนั้นจะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม แต่ทุกพรรคการเมืองต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับเดียวกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันอันเป็นพฤติการณ์และข้อกฎหมายที่ได้สัดส่วนและจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามเพื่อหยุดยั้งการทำลายหลักการพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แม้นักวิชาการสาขาต่าง ๆ นักการเมือง หรือนักการทูตของต่างประเทศต่างก็มีรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในประเทศรวมทั้งข้อกำหนดของตนที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ การแสดงความคิดเห็นใด ๆ ย่อมต้องมีมารยาททางการทูตและการต่างประเทศที่พึงปฏิบัติต่อกัน กรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องกระทำการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง

นอกจากนั้น ศาลรัฐธรรมนูญยัง

มีมติเอกฉันท์วินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๒ วรรคสอง มีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง และมีมติเอกฉันท์วินิจฉัยว่าห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องในช่วงเวลาดังกล่าวไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง